

Bipacksedel: Information till användaren

Aranesp

10, 15, 20, 30, 40, 50, 60, 80, 100, 130, 150, 300, 500 mikrogram
injektionsvätska, lösning i förfylld injektionspenna (SureClick)
darbepoetin alfa

Läs noga igenom denna bipacksedel innan du börjar använda detta läkemedel. Den innehåller information som är viktig för dig.

- Spara denna information, du kan behöva läsa den igen.
- Om du har ytterligare frågor, vänd dig till läkare, apotekspersonal eller sjuksköterska.
- Detta läkemedel har ordinerats enbart åt dig. Ge det inte till andra. Det kan skada dem, även om de uppvisar symptomstecken som liknar dina.
- Om du får biverkningar, tala med läkare, apotekspersonal eller sjuksköterska. Detta gäller även eventuella biverkningar som inte nämns i denna information (se avsnitt 4).

I denna bipacksedel finner du information om:

1. Vad Aranesp är och vad det används för
2. Vad du behöver veta innan du använder Aranesp
3. Hur du använder Aranesp
4. Eventuella biverkningar

5. Hur Aranesp ska förvaras

6. Förpackningens innehåll och övriga upplysningar

1. Vad Aranesp är och vad det används för

Din läkare har ordinerat Aranesp (ett medel mot blodbrist, anemi) för behandling av din anemi. Anemi innebär att blodet inte innehåller tillräckligt många röda blodkroppar, vilket kan ge upphov till symptom som trötthet, svaghet och andnöd.

Aranesp verkar på exakt samma sätt som det naturliga hormonet erytropoietin. Erytropoietin tillverkas i njurarna och stimulerar benmärgen att tillverka fler röda blodkroppar. Den aktiva substansen i Aranesp är darbepoetin alfa som tillverkas med hjälp av genteknik i äggceller från kinesisk hamster (CHO-K1).

Om du har kronisk njursvikt

Aranesp används till att behandla symtomgivande anemi vid kronisk njursvikt hos vuxna och barn. Vid njursvikt producerar njurarna inte tillräcklig mängd av det naturliga hormonet erytropoietin vilket i många fall kan orsaka anemi.

Eftersom det tar lite tid för kroppen att producera fler röda blodkroppar, kommer det att dröja cirka fyra veckor innan du märker någon effekt. Anemibehandlingen med Aranesp kommer inte att påverkas av dina normala dialysrutiner.

Om du får behandling med kemoterapi

Aranesp används för att behandla symtomgivande blodbrist hos vuxna patienter med vissa cancersjukdomar som behandlas med kemoterapi.

En av de vanligaste biverkningarna av kemoterapi är att det hindrar benmärgen från att tillverka tillräckligt med blodkroppar. Mot slutet av din behandling med kemoterapi, i synnerhet om du har fått mycket kemoterapi, kan antalet röda blodkroppar i ditt blod minska, vilket innebär att du får blodbrist.

2. Vad du behöver veta innan du använder Aranesp

Använd inte Aranesp

- om du är allergisk mot darbepoetin alfa eller något annat innehållsämne i detta läkemedel som anges i avsnitt 6.
- om du har fått diagnosen högt blodtryck som inte är under kontroll med läkemedel ordinerade av din läkare.

Varningar och försiktighet

Tala med läkare, apotekspersonal eller sjuksköterska innan du använder Aranesp.

Du ska informera din läkare om du **nu lider** av eller **har lidit** av:

- högt blodtryck som är under kontroll med läkemedel ordinerade av din läkare,
- sicklecellanemi,
- epileptiska anfall,
- kramptillstånd (krampanfall),
- leversjukdom,

- betydande brist på behandlingssvar på läkemedel som används vid anemibehandling,
- latexallergi (den förfyllda injektionspennans nålskydd innehåller ett latexderivat) eller
- hepatit C.

Särskilda varningar:

- Om du har symtom som omfattar onormal trötthet och brist på energi kan det betyda att du har anti-erytropoietinantikroppsmedierad erythroblastopeni (PRCA), ett tillstånd som har rapporterats vid behandling. PRCA innebär att kroppen har upphört med eller minskat produktionen av röda blodkroppar, vilket leder till allvarlig anemi. Om du känner av dessa symtom, ska du kontakta din läkare som bestämmer vilka åtgärder som är bäst för att behandla din anemi.
- Var särskilt försiktig med andra läkemedel som stimulerar produktionen av röda blodkroppar: Aranesp tillhör en grupp läkemedel som stimulerar produktionen av röda blodkroppar på samma sätt som det humana proteinet erytropoietin gör. Din läkare ska alltid anteckna exakt vilket läkemedel du använder.
- Om du har kronisk njursvikt, och i synnerhet om du inte svarar tillfredsställande på Aranesp, kommer din läkare att hålla uppsikt över din Aranesp-dos. Skälet till detta är att om du inte svarar på behandlingen, kan upprepade ökningar av Aranesp-dosen öka risken för hjärt- och kärlproblem och öka risken för hjärtinfarkt, stroke och dödsfall.
- Din läkare ska försöka hålla ditt hemoglobinvärde mellan 10 och 12 g/dl. Din läkare kommer att kontrollera att ditt hemoglobinvärde inte överstiger en viss nivå, eftersom höga

hemoglobinkoncentrationer kan medföra en risk för problem med hjärtat eller blodkärlen, och kan öka risken för hjärtinfarkt, stroke och dödsfall.

- Om du har symtom i form av svår huvudvärk, dåsighet, förvirring, problem med synen, illamående, kräkningar eller krampanfall, kan det betyda att du har mycket högt blodtryck. Om du drabbas av sådana symtom, ska du kontakta läkare.
- Om du har cancer bör du känna till att Aranesp kan fungera som en tillväxtfaktor för blodceller som i vissa fall kan ha en negativ effekt på din cancer. Beroende på din individuella situation kan en blodtransfusion vara att föredra. Diskutera detta med din läkare.
- Missbruk hos friska personer kan leda till livshotande problem med hjärtat eller blodkärlen.
- Allvarliga hudreaktioner såsom Stevens-Johnsons syndrom och toxisk epidermal nekrolys har rapporterats i samband med behandling med epoetin. Stevens-Johnsons syndrom och toxisk epidermal nekrolys kan börja som rödlila måltavleliknande eller runda fläckar på bålén, ofta med blåsor i mitten. Även sår i munnen, svalget, näsan, könsorganen och ögonen (röda och svullna ögon) kan förekomma. Dessa allvarliga hudreaktioner föregås ofta av feber och/eller influensaliknande symtom. Utslagen kan utvecklas till utbredda områden med fjällande hud och livshotande komplikationer. Om du drabbas av allvarliga utslag eller något annat av dessa hudsymtom ska du sluta att ta Aranesp och omedelbart kontakta läkare eller sjukhus.

Andra läkemedel och Aranesp

Tala om för läkare eller apotekspersonal om du använder, nyligen har använt eller kan tänkas använda andra läkemedel.

Ciklosporin och takrolimus (läkemedel som sänker immunförsvaret) påverkas av antalet röda blodkroppar i blodet. Det är viktigt att du talar om för din läkare om du tar något av dessa läkemedel.

Aranesp med mat och dryck

Mat och dryck påverkar inte Aranesp.

Graviditet och amning

Om du är gravid eller ammar, tror att du kan vara gravid eller planerar att skaffa barn, rådfråga läkare eller apotekspersonal innan du använder detta läkemedel.

Aranesp har inte prövats på gravida kvinnor. Det är viktigt att du meddelar din läkare om du:

- är gravid,
- tror att du kan vara gravid, eller
- planerar att bli gravid.

Det är inte känt om darbepoetin alfa utsöndras i bröstmjölk. Du måste sluta amma om du använder Aranesp.

Körförmåga och användning av maskiner

Aranesp bör inte påverka körförmågan eller förmågan att använda maskiner.

Aranesp innehåller natrium

Detta läkemedel innehåller mindre än 1 mmol (23 mg) natrium per dos, d.v.s. är näst intill "natriumfritt".

3. Hur du använder Aranesp

Använd alltid detta läkemedel enligt läkarens eller apotekspersonalens anvisningar. Rådfråga läkare eller apotekspersonal om du är osäker.

Efter kontroll av dina blodvärden har din läkare beslutat att du behöver Aranesp eftersom din hemoglobinnivå är 10 g/dl eller lägre. Du ska få injektionen under huden (subkutan) och därför kan du använda Aranesp förfylld injektionspenna. För att upprätthålla din hemoglobinnivå mellan 10 och 12 g/dl kommer läkaren att tala om hur mycket och hur ofta du ska använda Aranesp. Detta kan variera beroende på om du är vuxen eller barn.

Att injicera Aranesp själv

Din läkare har beslutat att den bästa metoden för dig, en sjuksköterska eller vårdare att injicera Aranesp är med Aranesp förfylld injektionspenna. Läkaren, sjuksköterskan eller apotekspersonalen kommer att visa dig hur du ger dig själv en injektion med den förfyllda injektionspennan. Försök inte att injicera själv om du inte fått anvisningar om hur du ska göra. **Du ska aldrig själv injicera Aranesp i en ven. Den förfyllda injektionspennan är utformad så att den endast kan användas till att injicera i vävnaden under huden.**

I slutet av denna bipacksedel finns anvisningar om hur den förfyllda injektionspennan används.

Om du har kronisk njursvikt

Till alla vuxna patienter och barn (≥ 1 år) med kronisk njursvikt ges Aranesp förfylld injektionspenna som en injektion under huden (subkutan).

För att korrigera din anemi kommer din startdos av Aranesp per kilo kroppsvikt att vara antingen:

- 0,75 mikrogram en gång varannan vecka eller
- 0,45 mikrogram en gång per vecka

För vuxna patienter som inte behandlas med dialys kan även 1,5 mikrogram/kg en gång per månad användas som startdos.

Efter att anemin har korrigerats ges vuxna patienter och barn ≥ 1 år med kronisk njursvikt Aranesp som en injektion antingen en gång i veckan eller varannan vecka. Alla vuxna och barn ≥ 11 år som inte behandlas med dialys kan även ges Aranesp som en injektion en gång i månaden.

Din läkare kommer regelbundet att ta blodprover för att mäta hur din anemi svarar på behandlingen och kan justera din dos en gång var fjärde vecka om det är nödvändigt för att bibehålla långsiktig kontroll av din anemi.

Läkaren kommer att använda den lägsta effektiva dosen för att få dina anemisymtom under kontroll.

Om du inte svarar tillfredsställande på Aranesp kommer läkaren att kontrollera din dos och meddela dig om du behöver ändra Aranesp-doseringen.

Ditt blodtryck kommer också att kontrolleras regelbundet, särskilt i början av behandlingen.

I vissa fall kan läkaren rekommendera att du tar järntillskott.

Din läkare kan besluta att ändra administreringssätt (antingen under huden eller i en ven). Om detta förändras kommer du att starta med samma dos som du har fått tidigare och läkaren kommer att ta blodprov för att försäkra sig om att du fortfarande får rätt behandling av anemin.

Om din läkare beslutar att ändra din behandling från r-HuEPO (erytropoietin framställt med genteknik) till Aranesp, kommer din läkare att välja om du ska få din injektion en gång i veckan eller en gång varannan vecka. Injektionssättet är detsamma som med r-HuEPO men läkaren kommer att tala om för dig hur mycket du ska ta och när och kan vid behov justera dosen.

Om du får behandling med kemoterapi

Aranesp ges som en injektion under huden, antingen en gång i veckan eller en gång var tredje vecka.

För att korrigera din anemi kommer din startdos att vara:

- 500 mikrogram en gång var tredje vecka (6,75 mikrogram Aranesp per kilo kroppsvikt) eller
- 2,25 mikrogram (en gång per vecka) Aranesp per kilo kroppsvikt.

Din läkare kommer regelbundet att ta blodprover för att mäta hur din anemi svarar på behandlingen och kan justera din dos om det

är nödvändigt. Din behandling kommer att fortsätta till ungefär 4 veckor efter avslutad behandling med kemoterapi. Din läkare kommer att tala om för dig när du ska sluta ta Aranesp.

I vissa fall kan läkaren rekommendera att du tar järntillskott.

Om du använt för stor mängd av Aranesp

Du kan få allvarliga problem om du tar mer Aranesp än du behöver, till exempel mycket högt blodtryck. Om detta händer ska du kontakta läkare, sjuksköterska eller apotekspersonal. Om du känner dig dålig på något sätt ska du omedelbart kontakta läkare, sjuksköterska eller apotekspersonal.

Om du har glömt att använda Aranesp

Ta inte dubbel dos för att kompensera för glömd dos.

Om du har glömt en dos Aranesp, ska du kontakta din läkare för att höra efter när du kan injicera nästa dos.

Om du slutar att använda Aranesp

Om du vill sluta att använda Aranesp ska du först diskutera det med din läkare.

4. Eventuella biverkningar

Liksom alla läkemedel kan detta läkemedel orsaka biverkningar, men alla användare behöver inte få dem.

Följande biverkningar har förekommit hos vissa patienter som har tagit Aranesp:

Patienter med kronisk njursvikt

Mycket vanliga: kan förekomma hos fler än 1 av 10 användare

- Högt blodtryck (hypertoni)
- Allergiska reaktioner

Vanliga: kan förekomma hos upp till 1 av 10 användare

- Stroke
- Smärta vid injektionsstället
- Hudutslag och/eller hudrodnad

Mindre vanliga: kan förekomma hos upp till 1 av 100 användare

- Blodpropp (trombos)
- Konvulsioner (kramper och epileptiska anfall)
- Blåmärken och blödningar vid injektionsstället
- Blodproppar i en dialysaccess

Ingen känd frekvens: förekommer hos okänt antal användare

- Erytroblastopeni (PRCA) – (anemi, ovanlig trötthet, energibrist)

Cancerpatienter

Mycket vanliga: kan förekomma hos fler än 1 av 10 användare

- Allergiska reaktioner

Vanliga: kan förekomma hos upp till 1 av 10 användare

- Högtryck (hypertoni)
- Blodpropp (trombos)
- Smärta vid injektionsstället
- Hudutslag och/eller hudrodnad
- Vätskeansamling (ödem)

Mindre vanliga: kan förekomma hos upp till 1 av 100 användare

- Konvulsioner (kramper och epileptiska anfall)
- Blåmärken och blödningar vid injektionsstället

Alla patienter

Ingen känd frekvens: förekommer hos okänt antal användare

- Allvarliga allergiska reaktioner som kan innefatta:
  - Plötsliga livshotande allergiska reaktioner (anafylaxi)
  - Svullnad i ansikte, läppar, mun, tunga eller svalg som kan orsaka svårigheter att svälja eller andas (angioödem)
  - Andfåddhet (allergisk bronkospasm)
  - Hudutslag
  - Näselfeber (urtikaria)
- Allvarliga hudutslag såsom Stevens-Johnsons syndrom och toxisk epidermal nekrolys har rapporterats i samband med behandling med epoetin. Dessa tillstånd kan ge symtom som rödlila måltavleliknande eller runda fläckar på bålen, ofta med blåsor i mitten, fjällande hud, sår i munnen, svalget, näsan, könsorganen och ögonen och kan föregås av feber och/eller influensaliknande symtom.

Sluta att ta Aranesp om du drabbas av dessa symtom och kontakta omedelbart läkare eller sjukhus (se avsnitt 2).

Rapportering av biverkningar

Om du får biverkningar, tala med läkare, apotekspersonal eller sjuksköterska. Detta gäller även eventuella biverkningar som inte nämns i denna information. Du kan också rapportera biverkningar direkt till Läkemedelsverket, www.lakemedelsverket.se. Genom att rapportera biverkningar kan du bidra till att öka informationen om läkemedels säkerhet. Postadress

Läkemedelsverket

Box 26

751 03 Uppsala

5. Hur Aranesp ska förvaras

Förvara detta läkemedel utom syn- och räckhåll för barn.

Används före utgångsdatum som anges på kartongen och på den förfyllda injektionspennens etikett efter EXP. Utgångsdatumet är den sista dagen i angiven månad.

Förvaras i kylskåp (2 °C–8 °C). Får ej frysas. Använd inte Aranesp om du tror att det har varit fryst.

Förvara den förfyllda injektionspennan i ytterkartongen.
Ljuskänsligt.

När du tagit ut Aranesp ur kylskåpet och låtit det ligga i rumstemperatur i cirka 30 minuter innan injektion, måste det antingen användas inom sju dagar eller kastas.

Använd inte detta läkemedel om innehållet i den förfyllda injektionspennan är grumligt eller om det finns partiklar i den.

Läkemedel ska inte kastas i avloppet eller bland hushållsavfall. Fråga apotekspersonalen hur man kastar läkemedel som inte längre används. Dessa åtgärder är till för att skydda miljön.

6. Förpackningens innehåll och övriga upplysningar

Innehållsdeklaration

- Den aktiva substansen är darbepoetin alfa, r-HuEPO (erytropoietin framställt med hjälp av genteknik). Den förfyllda injektionspennan innehåller antingen 10, 15, 20, 30, 40, 50, 60, 80, 100, 130, 150, 300 eller 500 mikrogram darbepoetin alfa.
- Övriga innehållsämnen är natriumdivätefosfat, dinatriumvätefosfat, natriumklorid, polysorbat 80 och vatten för injektionsvätskor.

Läkemedlets utseende och förpackningsstorlekar

Aranesp är en klar, färglös eller svagt pärlskimrande injektionsvätska i en förfylld injektionspenna.

Aranesp (SureClick) tillhandahålls i förpackningar med 1 eller 4 förfyllda injektionspennor. Eventuellt kommer inte alla förpackningsstorlekar att marknadsföras.

Innehavare av godkännande för försäljning och tillverkare

Amgen Europe B.V.
Minervum 7061
4817 ZK Breda
Nederländerna

Kontakta ombudet för innehavaren av godkännandet för försäljning om du vill veta mer om detta läkemedel:

Amgen AB
Tel: +46 (0)8 6951100

Denna bipacksedel ändrades senast 19 februari 2021.

Övriga informationskällor

Ytterligare information om detta läkemedel finns på Europeiska läkemedelsmyndighetens webbplats <http://www.ema.europa.eu>.

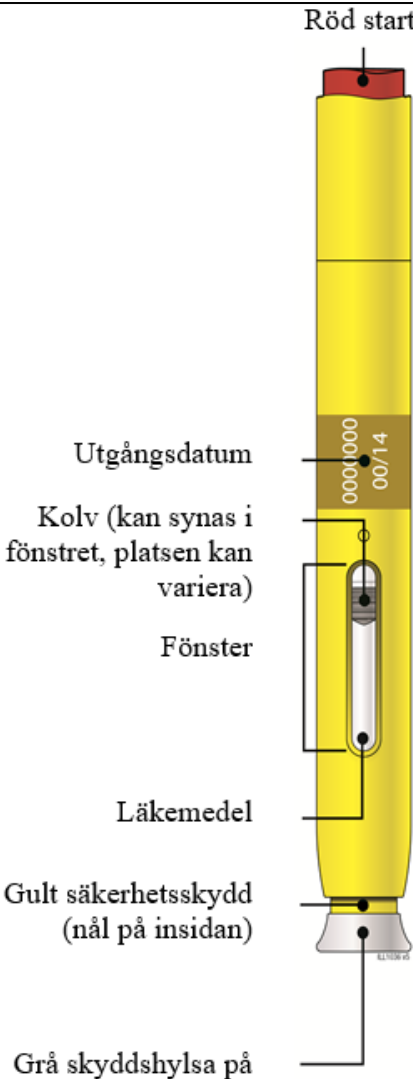
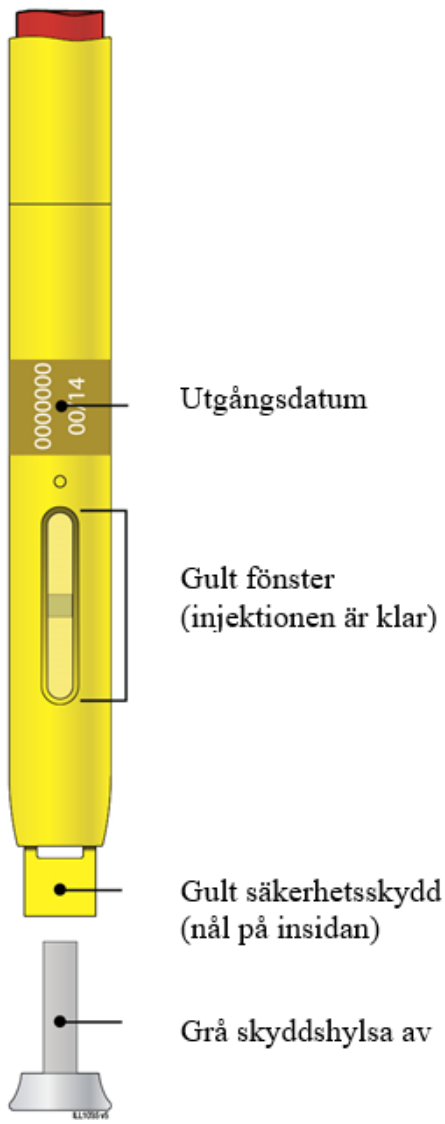
Denna bipacksedel finns på samtliga EU-/EES-språk på Europeiska läkemedelsmyndighetens webbplats.

Följande uppgifter är endast avsedda för hälso- och sjukvårdspersonal:

Instruktioner för användning

Det är viktigt att du inte försöker ge dig själv en injektion såvida inte du eller din vårdare har fått träna tillsammans med läkare eller annan sjukvårdspersonal.

Det finns ytterligare utbildningsmaterial tillgängligt om självadministrering av Aranesp förfylld injektionspenna, ett övningshjälpmedel och bruksanvisning i affischformat för patienter/vårdgivare med försämrad syn.

Förklaring av delar	
Före användning	Efter användning
Röd startknapp Utgångsdatum 000000 00/14 Kolv (kan synas i fönstret, platsen kan variera) Fönster Läkemedel Gult säkerhetsskydd (nål på insidan) Grå skyddshylsa på	Utgångsdatum 000000 00/14 Gult fönster (injektionen är klar) Gult säkerhetsskydd (nål på insidan) Grå skyddshylsa av
Viktigt: Nålen är på insidan av det gula säkerhetsskyddet.	

Viktigt

Innan du använder Aranesp SureClick förfylld injektionspenna, läs denna viktiga information:

Förvaring av Aranesp SureClick förfyllda injektionspennor

- Förvara förfyllda injektionspennor och alla läkemedel utom syn- och räckhåll för barn.
- Förvara den förfyllda injektionspennan i yttreförpackningen för att skydda den mot ljus och skador.
- Förvara den förfyllda injektionspennan i kylskåp (2 °C – 8 °C).
- När du tagit ut den förfyllda injektionspennan ur kylskåpet och låtit den ligga i rumstemperatur (upp till 25 °C) i cirka 30 minuter innan injektion, måste den antingen användas inom sju dagar eller kastas.
- Förvara **inte** den förfyllda injektionspennan i extrem värme eller kyla. Undvik t.ex. förvaring i bilens handskfack eller baklucka.
- **Får ej** frysas. Använd inte Aranesp om du tror att det har varit fryst.

Användning av Aranesp SureClick förfyllda injektionspennor

- Läkaren har ordinerat Aranesp förfylld injektionspenna för injektioner i vävnaden precis under huden (subkutan användning).
- Använd **inte** den förfyllda injektionspennan om utgångsdatumet som står på etiketten har passerats. Utgångsdatumet är den sista dagen i angiven månad.
- Skaka **inte** den förfyllda injektionspennan.
- Ta **inte** av den grå skyddshylsan från den förfyllda injektionspennan förrän du är redo att injicera.

- Använd **inte** den förfyllda injektionspennan om den har tappats på en hård yta. Den förfyllda injektionspennan kan ha skadats även om det inte syns. Byt till en ny förfylld injektionspenna.
- Den grå skyddshylsan på injektionspennan innehåller torrt naturgummi som tillverkas av latex. Tala om för läkaren om du är allergisk mot latex.

Kontakta läkare eller annan sjukvårdspersonal om du har några frågor eller behöver hjälp.

Steg 1: Förbered

A Ta ut den förfyllda injektionspennan från kartongen.

Lyft försiktigt upp den förfyllda injektionspennan rakt ut från kartongen.

Ställ tillbaka originalförpackningen med kvarvarande oanvända injektionspennor i kylskåpet.

Låt den förfyllda injektionspennan ligga i rumstemperatur i minst 30 minuter före injektionen.

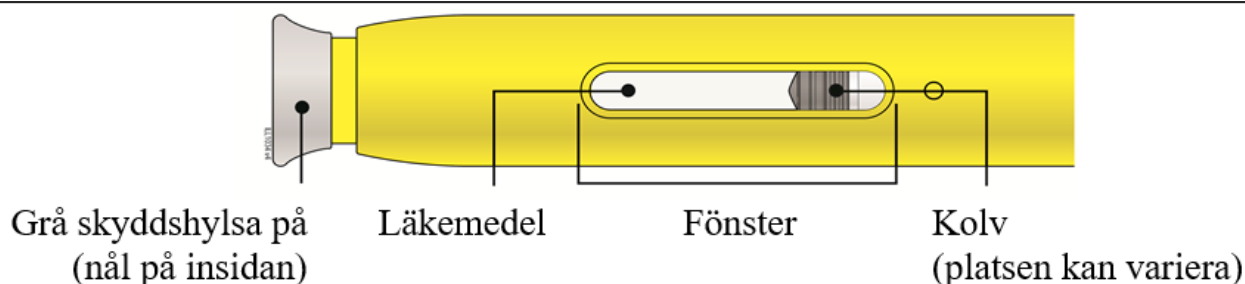
- Lägg **inte** tillbaka den förfyllda injektionspennan i kylskåpet när den väl har nått rumstemperatur.
- Försök **inte** att värma den förfyllda injektionspennan med hjälp av en värmekälla såsom varmt vatten eller mikrovågsugn.

30 minuter

- Låt **inte** den förfyllda injektionspennan ligga i direkt solljus.
- Skaka **inte** den förfyllda injektionspennan.
- Ta **inte** av den grå skyddshylsan från den förfyllda injektionspennan ännu.

B Kontrollera den förfyllda injektionspennan.

Kontrollera att läkemedlet i fönstret är en klar och färglös vätska.

- Kontrollera att dosen stämmer med den dos som din läkare har ordinerat.
- Du kan se kolven på en annan plats i inspektionsfönstret, beroende på styrkan.
- Använd **inte** den förfyllda injektionspennan om läkemedlet är grumligt, missfärgat eller innehåller flagor eller partiklar.
- Använd **inte** den förfyllda injektionspennan om någon del verkar sprucken eller trasig.
- Använd **inte** den förfyllda injektionspennan om den grå skyddshylsan saknas eller sitter löst.
- Använd **inte** den förfyllda injektionspennan om utgångsdatumet som står efter EXP på etiketten har passerats.

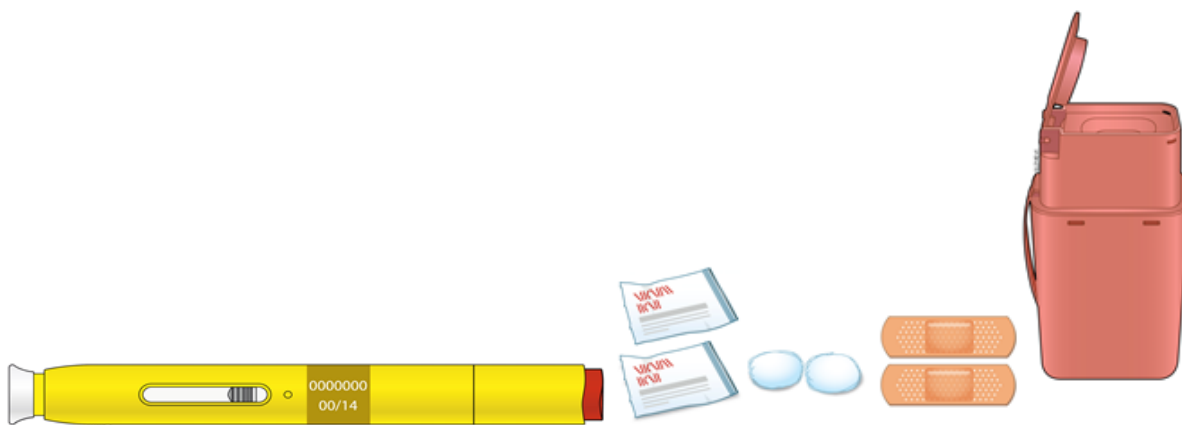
I samtliga fall ska du använda en ny förfylld injektionspenna och kontakta läkare eller sjukvårdspersonal.

C Samla ihop de saker du behöver för din injektion.

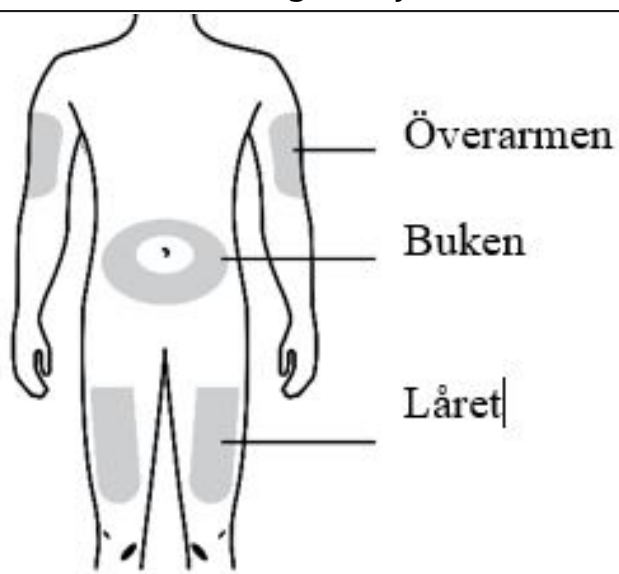
Tvätta händerna noga med tvål och vatten.

Placera sakerna på en ren arbetsyta med god belysning:

- Ny förfylld injektionspenna
- Sprintservetter
- Bomullstuss eller kompress
- Plåster
- Behållare för stickande och skärande avfall

D Förbered och rengör injektionsstället.

Lämpliga injektionsställen:

- Låret.
- Buken, dock ej närmare naveln än **5 cm**.
- Utsidan av överarmen (endast om någon annan ger dig injektionen).

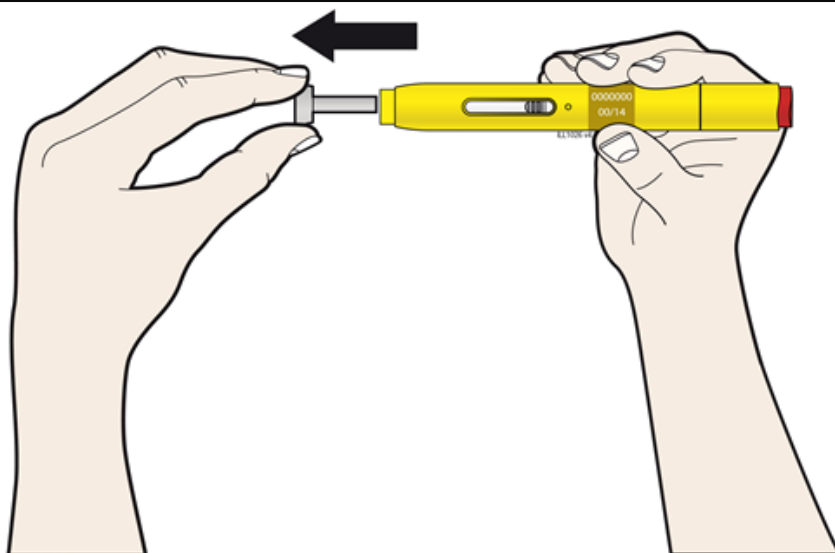
Rengör injektionsstället med en spritservett. Låt huden torka.

- Rör **inte** vid det tvättade området igen före injektionen.
- Välj olika injektionsställen varje gång du ska injicera. Om du vill använda samma injektionsställe ska du inte använda exakt samma stickställe som förra gången.
  - Injicera **inte** i områden där huden ömmar, har blåmärken, är röd eller hård.
- Undvik att injicera i upphöjda, tjocka, röda eller fjälliga hudfläckar och -skador, eller områden med ärr eller bristningar.

Viktigt: Följ läkarens eller sjukvårdspersonalens anvisningar om hur du ska välja lämpliga injektionsställen och växla mellan olika injektionsställen.

Steg 2: Gör dig redo

E Dra av den grå skyddshylsan rakt ut först när du är redo att injicera. Lämna **inte** den grå skyddshylsan av i mer än fem minuter. Läkemedlet kan då torka ut.

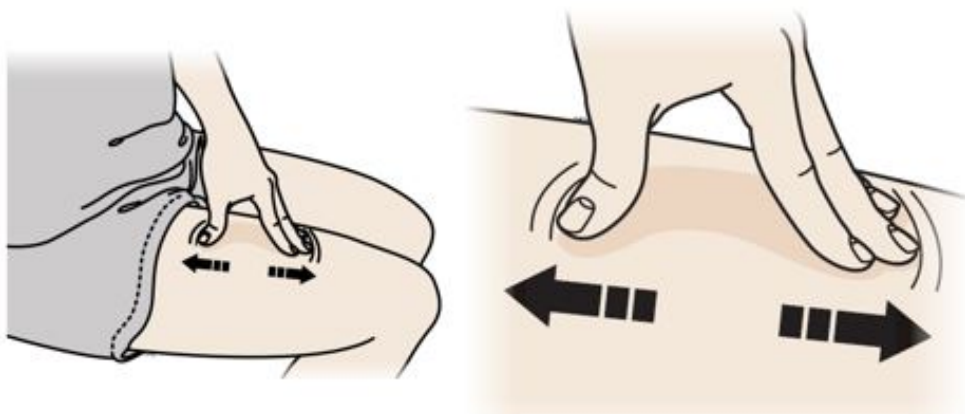
Det är normalt att det syns en vätskedroppe på nålspetsen eller det gula säkerhetsskyddet.

- Vrid eller böj **inte** den grå skyddshylsan.
- Sätt **inte** tillbaka den grå skyddshylsan på den förfyllda injektionspennan.
- Ta **inte** av den grå skyddshylsan från den förfyllda injektionspennan förrän du är redo att injicera.

Kontakta omedelbart läkare eller sjukvårdspersonal om du inte klarar att injicera.

F Sträck ut eller nyp ihop huden runt injektionsstället för att få en spänd yta.

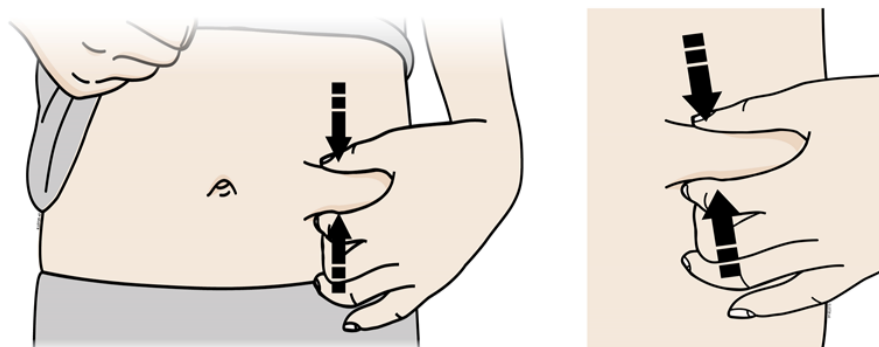
Sträckningsmetoden

Sträck ut huden genom att bestämt pressa huden åt motsatta håll med hjälp av tummen och fingrarna så du får en yta som är omkring **5 cm** bred.

ELLER

Nypmetoden

Nyp med ett stadigt tag ihop huden mellan tummen och fingrarna så du får en yta som är omkring **5 cm** bred.

Viktigt: Det är viktigt att fortsätta sträcka ut eller nypa ihop huden under hela injektionen.

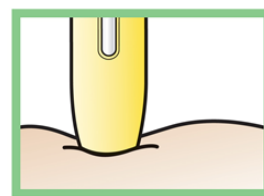
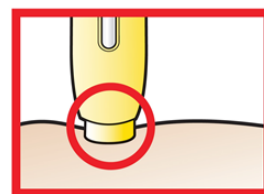
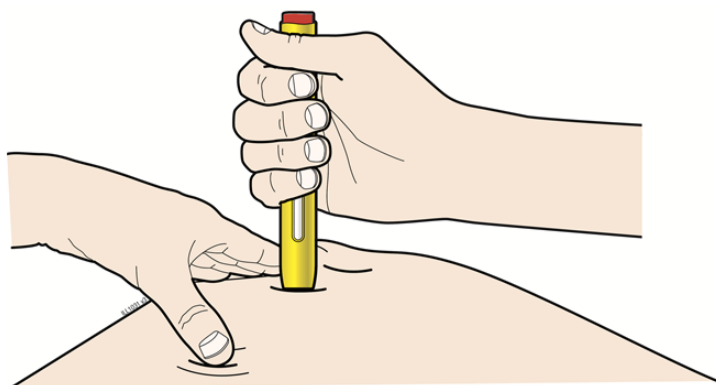
Steg 3: Injicera

G Fortsätt sträcka ut eller nypa ihop huden. **Placera** den förfyllda injektionspennan utan den grå skyddshylsan vinkelrätt mot huden.

Viktigt: Tryck ännu inte på den röda startknappen.

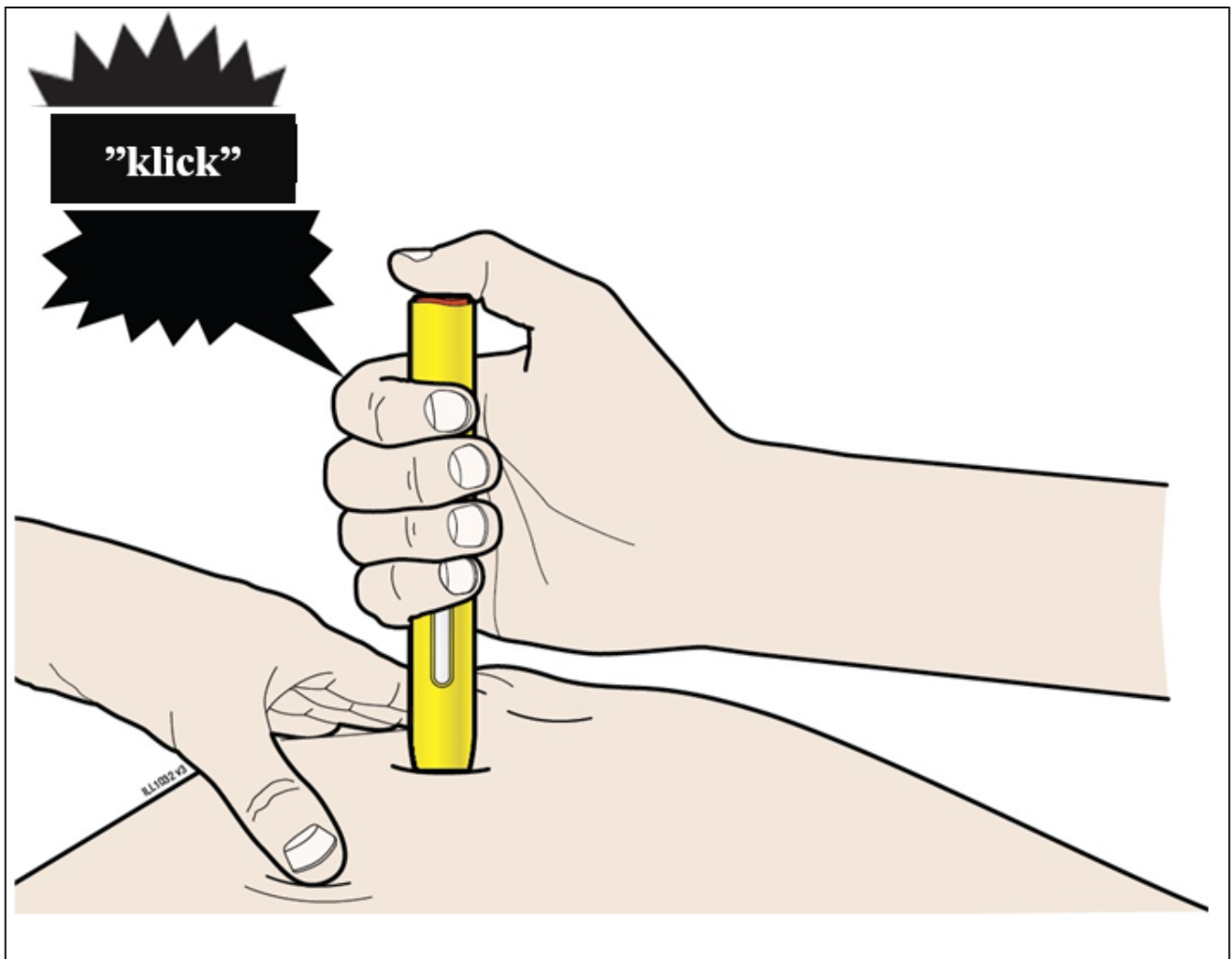
H Tryck bestämt den förfyllda injektionspennan mot huden tills den inte rör sig längre. Säkerhetsskyddet åker tillbaka när det trycks mot ett fast injektionsställe.

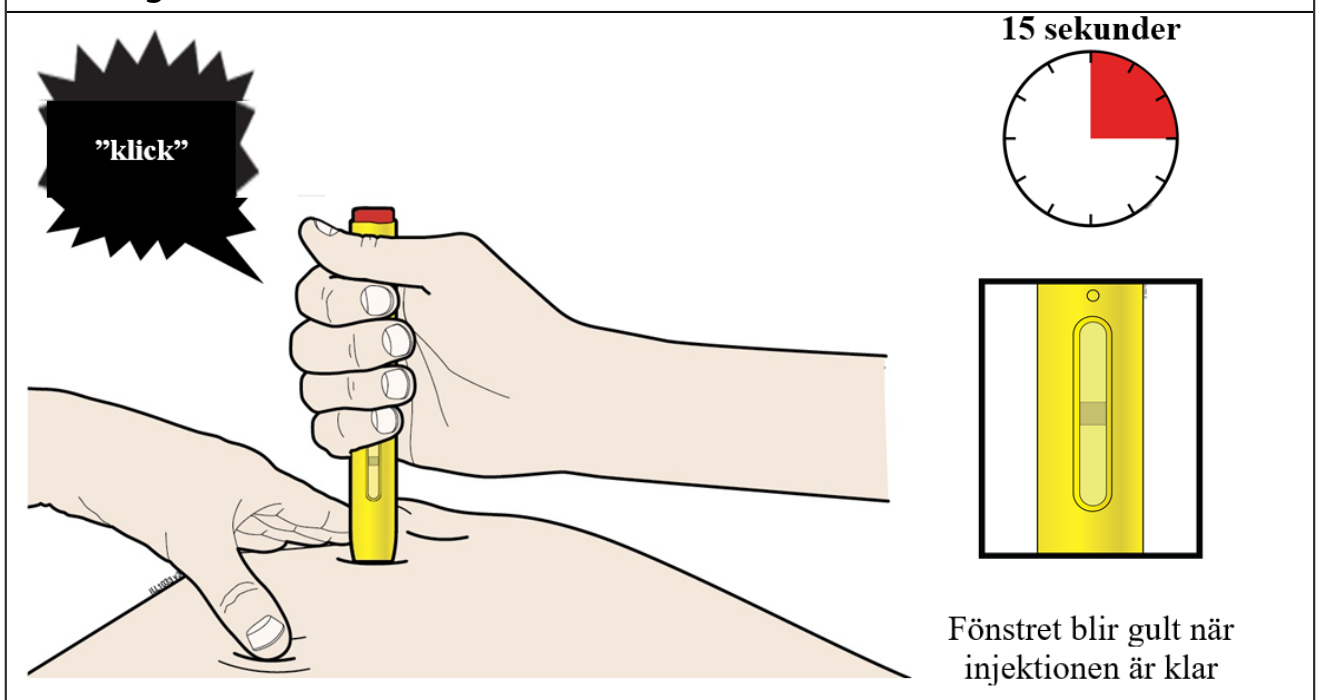
Gult säkerhetsskydd tillbakadraget.

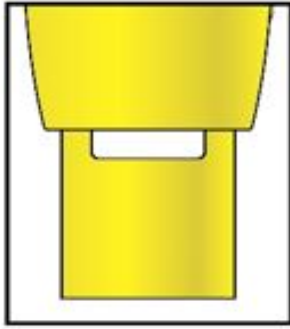
Viktigt: Du ska trycka ned den förfyllda injektionspennan så långt det går, men inte trycka på den röda startknappen förrän du är redo att injicera.

I Tryck på den röda startknappen när du är redo att injicera.

J Fortsätt **trycka** ned den förfyllda injektionspennan mot huden tills det hörs ett klick, vilket anger att injektionen är klar. Detta kan ta omkring **15 sekunder**.

Obs! När du lyfter bort den förfyllda injektionspennan från huden kommer nålen att täckas automatiskt.

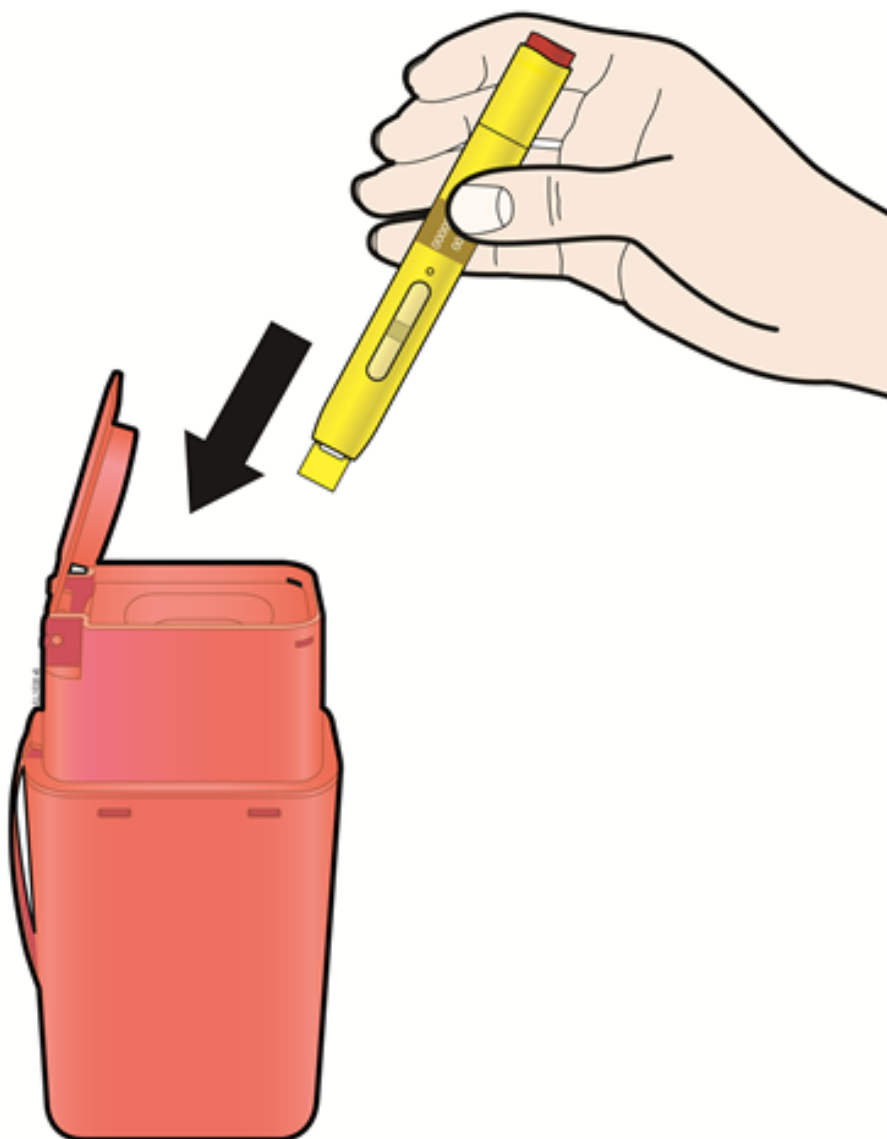
Viktigt: Om fönstret inte har blivit gult när du lyfter bort den förfyllda injektionspennan eller om det ser ut som att injektionen fortfarande pågår, har du inte fått en hel dos. Kontakta omedelbart läkare eller sjukvårdspersonal.

K Kontrollera injektionsstället.

- Om det blöder kan du trycka en bomullstuss eller kompress mot injektionsstället. Gnugga **inte** på injektionsstället. Vid behov kan du sätta på ett plåster.

Steg 4: Slutför

L Kassera den förfyllda injektionspennan och grå skyddshylsa.

Kasta omedelbart den använda förfyllda injektionspennan i behållaren för stickande och skärande avfall.

- Återanvänd **inte** den förfyllda injektionspennan.
- Förfyllda injektionspennor eller behållare för stickande och skärande avfall ska **inte** återvinnas eller kastas bland hushållsavfall.

Fråga läkare eller sjukvårdspersonal hur du ska göra. Det kan finnas lokala bestämmelser.

Viktigt: Förvara alltid behållaren för stickande och skärande avfall utom syn- och räckhåll för barn.

